

yhteistyössä

suomennos

effi.org

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 3.0 Unported License.

Miksi

AC TA

on niin kiistelty

(ja miksi siitä pitäisi piitata)

+

+

Miksi ACTA on niin kiistelty (ja miksi siitä pitäisi piitata)

ACTA — mikä se on?

Väärennöstenvastainen kauppasopimus (ACTA) on monenkeskinen sopimus, jossa esitetään kansainvälisiä standardeja immateriaalioikeuksien valvomiseksi. Sopimus, jonka joukko maita¹ on neuvotellut yhteistyössä tiettyjen teollisuudenalojen kanssa, on sekä toteutukseltaan että sisällöltään kiistanalainen.

Tämän lehtisen tarkoituksena on luonnostella lyhyesti ACTA-sopimusta ympäröiviä ongelmia ja tarjota näkemyksiä syistä, jotka ovat esityksen laajan vastustuksen taustalla.

Tapa, jolla ACTAsta sovittiin, on vienyt sopimukselta sekä demokraattisen uskottavuuden että juridisen selkeyden. Mikäli sopimus vahvistetaan, seuraukset ilmaisunvapaudelle, kulttuurin hyödyntämiselle ja yksityisyydelle tulevat olemaan merkittäviä. Lisäksi se vaikeuttaisi kansainvälistä kaupankäyntiä ja tukahduttaisi innovaatiota.

ACTAn vahvistaminen on parhaillaan alkamassa kansallisella tasolla useissa jäsenvaltioissa. Monissa maissa ehdotuksen merkittävyyttä on aliarvioitu. Me tämän vihkosen tekijät haluamme voimakkaasti kannustaa eurooppalaisia päättäjiä harkitsemaan huolellisesti ACTAn seurauksia niin kansallisen tason päätöksenteossa kuin sitä seuraavassa EU-tason lopullisessa vahvistusäänestyksessäkin. **Mikäli Euroopan komissiolta ja Euroopan Unionin tuomioistuimelta ei saada nykyistä tyydyttävämpiä vakuutuksia ja täsmennyksiä, me vaadimme, että Euroopan parlamentti äänestää "ei" ACTAlle tulevassa lupamenettelyssä.**

1. Australia, Euroopan Unioni, Japani, Kanada, Korea, Meksiko, Marokko, Singapore, Sveitsi, Uusi-Seelanti, ja Yhdysvallat

Johtopäätökset

ACTAlla voi olla vakavia vaikutuksia, koska siinä ei löydetä oikeaa tasapainoa immateriaalioikeuksien ja yhteiskunnan perusoikeuksien välillä. Uhattuja perusoikeuksia ovat esimerkiksi sananvapaus, tiedon ja kulttuurin saatavuus sekä yksityisyyden suoja.

Euroopan parlamentti on jo nostanut esiin sopimuksen ongelmakohtia, kuten vakavia laillisia puutteita, omassa selvityksessään. Selvityksessä sanotaan mm. seuraavaa: **"on vaikeaa osoittaa ACTAn tuottavan EU-kansalaisille mitään merkittäviä etuja jo olemassaolevaan kansainväliin kehykseen verrattuna."**

Selvityksessä todetaan, että **"varaukseton suostumus olisi Euroopan parlamentilta sopimaton päätös, kun otetaan huomioon ACTAn tämänhetkisen sopimustekstin tiedossa olevat ongelmat."**¹³

Rohkaisemme eurooppalaisia päättäjiä arvioimaan kattavasti ACTAn vaikutuksia.

Mikäli Euroopan komissiolta ja Euroopan Unionin tuomioistuimelta ei saada nykyistä tyydyttävämpiä vakuutuksia ja täsmennyksiä, me vaadimme, että Euroopan parlamentti äänestää "ei" ACTAlle tulevassa lupamenettelyssä.

13. <http://bit.ly/qwYwF4>

ACTA

Kaupan esteitä

- > Vaikka EU päättäisikin pitää ACTAa laillisesti sitovana sopimuksena, Yhdysvallat on jo tehnyt selväksi pitävänsä ACTAa ei-sitovana "yhteisymmärryksenä". Tämä ero voi luoda laillisia epäselvyyssongelmia ACTAn asemasta ja antaa Yhdysvalloille enemmän joustavuutta, joka puolestaan merkitsee kilpailuetua EU:hun verrattuna.
- > ACTA sisältää ehdotuksia, jotka vaikuttavat yksityisyydensuojaan ja sananvapauteen. **Nämä ACTAn elementit ovat vaarallisia Euroopassakin, vielä valtavasti vaarallisempia sellaisissa maissa, joissa ei ole lainsäädäntöä perusoikeuksista.**
- > **ACTA luo epäreiluja esteitä kansainväliselle kaupalle.** Kuten Kiinan kohdalla on jo todettu, tariffien ulkopuolisia kaupan esteitä, kuten epämuodollisia, lakeihin perustumattomia järjestelyjä palveluntarjoajien kanssa voidaan toteuttaa helposti.

Lailliset epäselvyydet

- > **ACTAn sanamuotojen valinta jättää epäselväksi**, mikä on laillista ja mikä ei.¹⁰
- > **ACTA ei noudata kansainvälisen lain standardeja**¹¹, vaan määrittää nykyistä (esim. TRIPSiä) tiukempia valvontastandardeja, mutta vain epämääräisiä ja täytäntöönpanokelvottomia suojoitoimenpiteitä perusoikeuksien turvaamiseksi ja väärinkäytösten estämiseksi.
- > **ACTA ei täytä Internetin avoimuutta koskevia eurooppalaisia normeja**, jotka Euroopan neuvoston ministerikomitea on linjannut näin: "Jäsenvaltioiden tulee varmistaa kansainvälisten ihmisoikeuksien ja kansainvälisen lain periaatteiden mukaisesti, ettei niiden toimilla ole valtioiden rajoilla haitallisia vaikutuksia Internetin käytölle ja saavutettavuudelle."¹²

10. Artikla 23.1: "kaupallisessa laajuudessa" voisi tarkoittaa rikosoikeudellisia menettelyjä välillisten taloudellisten etujen vuoksi tai IP-osoitteiden kohdistettua valvontaa tekijänoikeusrikkomusten laajuuden selvittämiseksi; artikla 27.1: ei määritelmää termeille "digitaalisympäristö" ja "joutuisat oikeuskeinot"; artikla 27.2: ei määritelmää termille "digitaaliverkot"

11. ACTA määrittelee "kaupallisen laajuuden" huomattavasti laajemmilla ja epämääräisemmillä termeillä kuin aiemmat sopimukset, kuten TRIPS, ja jättää näin enemmän tilaa tulkinnalle. Tämä estää tehokkaasti oikeasuhtaisen täytäntöönpanon valvonnan määrittämisen (artikla 23.1).

12. Ministerikomitean suositus CM/Rec(2011)8 jäsenvaltioille Internetin yleismaailmallisuuden, eheyden ja avoimuuden suojelusta ja edistämisestä, hyväksytty 21.9.2011: <http://bit.ly/rewDvf>

Demokraattisen uskottavuuden puute

ACTA

- > **ACTAa ei ole käsitelty vakiintuneilla monenkeskisillä foorumeilla**, kuten WIPO:ssa ja WTO:ssa, joiden toiminta pohjautuu demokraattisiin periaatteisiin ja avoimuuteen ja joilla on selkeät, taatut menettelytavat.
- > **ACTA-neuvottelut käytiin suljettujen ovien takana.** Suurin osa kehittyvistä maista jätettiin ulkopuolelle, eikä kansanvallan toteutumista ole voitu valvoa YK:n, EU:n tai kansallisellakaan tasolla.
- > **ACTAssa halutaan luoda läpinäkymättömällä prosessilla uusi instituutio**, "ACTA-komitea", määrittämättä takeita tai vaatimuksia sille, että tämä uusi elin toimisi avoimella, läpinäkyvällä ja julkisen tarkastelun mahdollistavalla tavalla.²
- > **"ACTA-komitea", jota ei ole valittu demokraattisesti, tulee määräämään sopimuksen toteuttamisesta ja tulkinnasta.** Komitea pystyy jopa ehdottamaan muutoksia sopimukseen sen käyttöönoton jälkeen ilman minkäänlaista julkista vastuuta.³
- > Tähän päivään mennessä **yksikään ACTAssa mukana oleva taho ei ole tarjonnut julkista pääsyä neuvotteludokumentteihin.** Tämä olisi välttämätöntä, jotta voitaisiin tulkita tekstin useat moniselitteiset ja epäselvät kohdat.⁴
- > **Komissio ei suorittanut erityistä ACTAn vaikutusten arviointia**, vaan käytti uudelleen vanhoja arvioita, jotka oli tuotettu teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanodirektivejä (I ja II) varten. Perusoikeusvaikutusten arviointia ei tehty, varsinkaan suhteessa kolmansiiin maihin, joissa usein ei ole samoja yksityisyyden, sananvapauden ja laillisuusperiaatteen suojarakenteita kuin EU:ssa.

2. ACTA luku V artikla 36.

3. ACTA artikla 36.2.

4. Yhdysvalloissa The Electronic Frontier Foundation (EFF) ja Knowledge Ecology International (KEI) -järjestöille ei ole annettu asiakirjoja. European Digital Rights (EDRI) on pyytänyt saada Euroopan parlamentin hallussa olevat asiakirjat, mutta vielä neljän kuukauden jälkeenkään tähän pyyntöön ei ole saatu asianmukaista vastausta.

Uhat sananvapaudelle ja kulttuurin saatavuudelle

- > **Oikeudenomistajien taloudelliset edut asetetaan sananvapauden, yksityisyyden, ja muiden perusoikeuksien edelle.**⁵
- > **ACTA antaisi sananvapauden sääntelyn yksityisten yritysten käsiin**, sillä se velvoittaa kolmannet osapuolet valvomaan verkon sisältöä. Tällaisia osapuolia olisivat mm. Internetin sisällönvälittäjät, joilla ei ole eväitä säännellä viestintää verkossa.⁶
- > **ACTA saattaisi estää yhteiskunnan kulttuuriperinnön hyödyntämistä**, sillä se koventaa rangaistuksia ja rikosvastuun riskiä sellaisten teosten käyttämisestä, joiden omistajia tai tekijänoikeuden haltijoita on vaikea tai mahdoton tunnistaa tai löytää (niin sanotut "orpoteokset").
- > Sopimuksen lopullinen sanamuoto on epäselvä ja sisältää riskin tulla tulkituksi tavoilla, jotka **kriminalisoisivat suuren joukon kansalaisten vähäpätöisiä rikkomuksia.**⁷ Sopimuksen tulkin-taa selvennetään aikaisintaan ratifioinnin jälkeen.

5. Tämä käy ilmi esim. alaviitteestä 13: Internet-operaattoreiden vastuuvapaus viestien sisällöstä (jonka vuoksi niitä ei kiinnosta puuttua kansalaisten yksityiseen verkkoliikenteeseen) sallittaisiin vain, kun oikeudenomistajien edut on turvattu.

6. ACTA artiklat 27.2 ja 8.1

7. ACTAn ympäripyöreät sanamuodot jättävät valtioille mahdollisuuden ns. kolmesta poikki -säännön tai muiden suhteettomien valvontatoimien käyttöönottoon. Näissä Internet-yhteys lopulta katkaistaan, jos käyttäjä toistuvasti lataa tekijänoikeudella suojattua materiaalia. Epäselväksi jää myös, mitä tarkoitetaan sanomalla, että on ladattu "kaupallisessa laajuudessa", johon sisältyy "suora ja epäsuora taloudellinen tai kaupallinen etu".

ACTA

Yksityisyys vaarassa

- > **ACTA pakottaa Internet-operaattorit valvomaan verkkoliikennettään ja ilmiantamaan tekijänoikeusrikkomuksista epäiltyjen henkilötiedot oikeudenomistajille.** Jo nytkin Euroopassa lakimiehet ja väitetyt tekijänoikeuden omistajat käyttävät pelottelutaktiikkaa vaatiessaan syyttömiltä käyttäjiltä suuria summia "sovittelumaksua", jotta vältettäisiin oikeudenkäynti. Tällaista käytäntöä EU:n ei pitäisi levittää muualle maailmaan, vaan päinvastoin hillitä.⁸
- > **Vastuuvollisuuden lisääminen loisi Internet-palveluntarjoajille vääränlaisen kannustimen valvoa välittämänsä viestiliikenteen sisältöä. Niiden myös kannattaisi alkaa selvittää tekijänoikeusrikkomuksista epäiltyjen henkilöllisyyttä entistä tunkeilevämmin keinoin.** Esimerkiksi ns. "pakettien sisällön tutkiminen" ("deep packet inspection") -menettelyllä voidaan seurata viestintää laajamittaisesti. Tämä mahdollistaa karkeat yksityisyyden suojan loukkaukset.

Kapuloita keksintöjen rattaisiin

- > **ACTAlla voisi olla hyytävä pelotevaikutus innovaatioon.** Esimerkiksi tietokoneohjelmistojen kehitys usein tapahtuu juridisesti "harmaalla alueella", ja immateriaalioikeuksia saatetaan rikkoa vahingossakin. Suurten rahallisten korvausten ja rikosoikeudellisten rangaistusten pelko voi lamaannuttaa motivaatota uusiin digitaalisiin ja muihin teollisiin aloitteisiin.⁹
- > **Kovemmat sakot voivat toimia yritystoiminnan esteinä uusille yrityksille**, joilla ei ole varaa oikeustoimiin. .
- > **ACTA voisi rajoittaa vapaata kilpailua.** Jos Internetin palveluntarjoajille sälytetään vastuu viestien sisällöstä, pienemmillä yrityksillä ei ole voimavaroja täyttää valvontaveloitteita, jolloin suuremmat yritykset saavat merkittävän kilpailuedun.

8. Kaksi esimerkkiä: <http://bit.ly/g9lUsl> ja <http://bit.ly/9aHDEn>

9. ACTAn 4 jakso: Rikosoikeudellinen täytäntöönpano